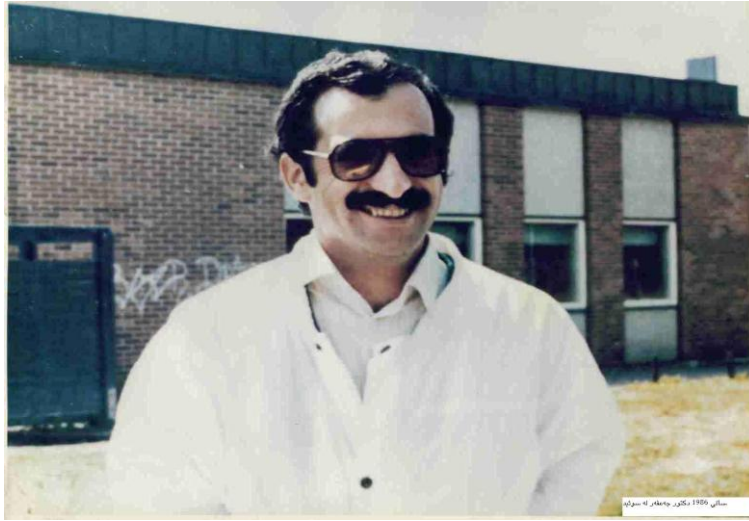

دوکتور جه عفهري شه فیعی

تۆ ههر له و گوالنهت ئه کرد

که له ههناوی بهردهوه سهر دهر دینن

به بی گولدان و شووشه بهند

بی بانگه شه، له ژیی ده زوولهی گیان ئه دهن

له ویشه وه بۆ هه وره بانی ره شینهی

گلینه مان پیهه ل ئه گرن

شیرکوۆ بیکهس

جه عفهري شه فیعی سالی ۰۳۳ ی هه تاوی، به رانه بر به ۱۹۵۱ ی زایینی له شاری بوکان له بنه ماله یه کی ئایینی و خوینده وار له دایک بوو چوار برا و خوشکیک بوون. خویندنی سه ره تای و ناوه ندیی له و شاره ته واو کرد. خویندکاریکی زۆر زیره ک بوو. له نیو بنه ماله و هاوړپیانیدا ئازیز و خو شه ویست بوو. ههر له جه وانیدا سه ره تاکانی بیرو پروای سیاسی له میشکیدا گه شه ی کرد.

سالی ۱۳۴۹ ی هه تاوی ۱۹۷۰ ی زایینی له به شی پزشکی زانستگه ی شاری ته وریز قه بوول بوو. ههر زوو له زانکوۆ تیکه ل به جولانه وه ی خویندکاران بوو. زۆری نه خایاند، بوو به یه کیک له هه ل سووړاوانی ئه و جولانه وه یه و له گه ل مه سه له سیاسییه کان زۆرتر ئاشنا بوو. هه روها له وئ و له و سه رده مه داو به هۆی

خویندنه‌وهی کتیب له‌سه‌ر پرسه کۆمه‌آیه‌تی و ئابووری و فه‌لسه‌فیه‌کان بیر و بوچوونی مارکسیستی ناسی و بوو به یه‌کیک له هه‌لسووراوانی ئه‌و ریبازه و شیلگیرانه له‌و مه‌یدانه‌دا چالاکی ده‌نواند.

له شاری ته‌وریز له ریزی تیکۆشه‌رانی زانکۆ و ناو بزووتنه‌وهی چه‌پدا، هاوڕیانی کۆمه‌له‌ی ناسی و، دوای ماوه‌یه‌کی کورت هه‌لسووران و تیکۆشانی خۆی له‌گه‌ڵ ئه‌وان ده‌ستپیکرد. سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ی که ساواک (ده‌زگای جاسوسی حکومه‌تی شا) چاوه‌دیرییه‌کی توندوتۆڵ و تاییه‌تی خستبووه سه‌ر ناوه‌نده‌کانی خویندن، به‌لام بزووتنه‌وه‌ی خویندکاران له هه‌موو شاره‌ گه‌وره‌کانی ئی‌ران په‌ره‌ی ئه‌ستاند و ئه‌وان به نه‌ینی خه‌ریکی کار و چا‌الکبیه‌کانی خۆیان بوون.

له‌و کاته‌دا و له ژیر ده‌سه‌آلتی رژیمی پاشایه‌تیدا چوونه ناو کرێکاران و . زه‌حمه‌تکێشان و پێوه‌ندی گرتن له‌گه‌ڵ ئه‌وان، یه‌کیک له ئه‌رکه هه‌ره گرینگه‌کانی هه‌لسووراوانی کۆمه‌له‌ بوو که، به‌جیه‌ینانی ئه‌و ئه‌رکه ئه‌زموونییکی گه‌وره بوو بو هه‌لسووراوانی نیو کۆمه‌له. دوکتور جه‌عفهر له‌و بواره‌دا زۆر چالاک و هه‌لسووراو بوو. هه‌ربۆیه‌ش چووه نیو کرێکاران و زه‌حمه‌تکێشان، کاری له‌گه‌ڵدا کردن و له‌گه‌ڵیان ژیا و گه‌لیک په‌یوه‌ندی گه‌رموگور له نیوانیاندا پیک هات. هه‌ر له‌و سه‌رده‌مه‌دا بوو که ماوه‌یه‌ک ژیانی کرێکاری هه‌لبژارد و له نیو ئه‌واندا ژیا. دوکتور جه‌عفهر له نیو کرێکارانی کارخانه‌ی کهوش، کرێکارانی فه‌رش چن و کرێکارانی کارخانه‌ی ماشین سازی ته‌وریز و هه‌روه‌ها له نیو ئه‌و کرێکاره کوردانه به شوین کاردا ده‌چوونه ده‌ره‌وی کوردستان. به تاییه‌ت له شاری ته‌وریز و ده‌وره‌ری کاری کرد و بوو به سیمایه‌کی خۆشه‌ویست و باوه‌رپیکراو له ناویاندا. ساڵی ۱۳۵۱ی هه‌تاوی ۱۹۷۲ی زاینی بو ماوه‌ی ۶ مانگ له لاین ساواکه‌وه گیرا و که‌وته زیندا.

دوکتور جه‌عفهر له ئاست هه‌موو ئازار و ئه‌شکه‌نجه‌ی ساواک، به خۆپراگرییه‌کی وا که جیگه‌ی ستایش و شانازی هاوڕیانی بوو، راوه‌ستا و هه‌موو نه‌ینییه‌کانی هاوڕیانی و ریکخراوه‌که‌ی پاراست. ئه‌و زه‌خت و زۆره‌ی ساواک نه‌ک ته‌نیا چۆکی پێدانه‌دا، به‌لکوو به‌ندیخانه‌ش بوو به ئه‌زموونیکیترو، دوکتور جه‌عفهر خاراوتر و به ئیراده‌یه‌کی پته‌وتره‌وه تیکۆشانی خۆی درێژه‌پیدا.

کاری پزشکی ببوو به دهرفته تیک بو دوکتور جه عفر که زورترین که لکی لی وهرده گرت بو ئه وهی وه فا و خوشه ویستی خوی له ئاست چینه هه ژار و ده سکورته کان به کرده وه نیشان بدا، لیان بیته برا و هاوړی نزیک و، له گه لیان دا بهرهوروی ژان و نازاره کانیاں بیته وه. له تهوړیز، مال به مال و گهړهک به گهړهک به شوین چاره سهر و دهرمانکردنی ئه و کریکار و زهمه تکیشانه وه بوو که خویان ئیمکانی چوونه لای دوکتوریان نه بوو. جاری وا بوو به کوئل نه خوشه کانی له م دهرمانگاوه بو ئه و نه خوشخانه دهربرد. ماله بچووکه کهی دوکتور جه عفر پیر بوو له خه لکی هه ژار و ده سکورت که له کوردستانه وه بو چاره سهری نه خوشی ئه چوونه کاتیکیش ده گه پرایه وه کوردستان له ههر شوینیک بووایه، چ له مال و چ له تهوړیز بنکه و مقهړه کان، وهک پزشکیکی دل سوژ و خه مخور و شاره زا، خه لک بو دهرمان و چاره سهر پروویان تیده کرد، یان خوی به جانتایهک دهرمانه وه ئه م دی و ئه و دی دهرپویشت و بهوپه ری دل سوژییه وه، دم به پیکه نین و به پروویه کی خوشه وه ده بوو یارمه تیده ری ئه و خه لکه ده سکورت و بیده ره تانه که پیویستیان به دهرمان و چاره سهری پزشکی هه بوو. زور کهس هه ن ئه و دیمه نانه ی دوکتور جه عفریان له بیره که نه خوشی به کوئل ئه مال و ئه مال پی ئه کرد و، گه لیک جار شه و و نیوه شه و به دهنگ هاوار و بانگی ئه و که سانه وه ئه چوو که نازیز و جگه ر گوشه یان له گه ل مهرگ سهریان ئه سوی.

هه میشه دم به پیکه نین، روحوک و پرووگه ش له گه ل نه خوش بهرهوروو ده بوو، ئه و پروو خوشی و هه ل سوکه وته ی کاریگه ری ئیجگار زوری له سهر نه خوش هه بوو. ئه و شیوه کارکردنه په یوه ندیکی قوولی له نیوان دوکتور جه عفر و ئه و خه لکه دا پیک هینا بوو. هه تا زیاتر له گه ل دهرد و رهنجی ئه وان ئاشنا ده بوو و نازار و مهینه تی ئه و خه لکه ی زورتر هه ست پیده کرد، ئیراده ی ئه و بو خه بات له پینا و پرزگاریی کریکاران و زهمه تکیشان دا پته وتر ده بوو.

سالی ۱۳۵۷ی هه تاوی ۱۹۷۸ی زاینی دوکتور جه عفر له سهر راسپارده ی کومه له، له گه ل هاوری ساعید وه ته ندووست چوو بو لای به کیه تی نیشتمانیی کوردستان له و دیوی سنوور و، له وی هه م وهک پیشمه رگه وه م وهک دوکتوریک خزمه تی کرد. دوکتور جه عفر کانتیک له و سه فهره گه پرایه وه، گه لیک ئه زمون و ده سکه وتی پر بایه خی له شیوه یه کیتری شوړش و تیکو شان له گه ل خوی به دیاری هینا یه وه

هاتنهوهی دکتور جه عفر هاوکات بوو له گه‌ل به‌دیھاتنی ئاوات و ئاره‌زووه‌کانی ئه‌و و سه‌دان و هه‌زاران شو‌رشیگ‌پری تر. شو‌رشی گه‌لانی ئیران دژ به‌رژیمی پاشایه‌تی ده‌ستی پیکردبوو. شیواز و به‌رینایی خه‌بات و تی‌کو‌شانی دوکتور جه‌عفر و هاو‌رپ‌یکانی ئالو‌گو‌ری زوری به‌سه‌ردا هاتبوو.

خه‌باتی سیاسی گه‌رمو‌گو‌ر له‌ دژی زولم و زور و سه‌ره‌رویی، له‌ بازنه‌ی پرونا‌کبیران و حیزب و ریک‌خواه‌سیاسیه‌ نه‌ینییه‌کان ترازابوو. نار‌ه‌زایه‌تییه‌. جه‌ماوه‌ری به‌رینی خه‌لک خه‌ریک بوو ده‌هاته‌ سه‌ر شه‌قامه‌کان.

له‌ ماوه‌یه‌کی زور که‌مدا دوکتور جه‌عفر بوو به‌ر‌ابه‌ریکی هیژا و لیژان له‌ مه‌یدانه‌کانی شو‌رشی جه‌ماوریی گه‌لی کورد دا و، له‌م بواره‌یش دئه‌وپه‌ری توانا و لی‌هاتوویی له‌ خوی نیشان دا.

دوکتور بوو به‌راگه‌یه‌نه‌ر و وته‌بیژی سیاست و رپ‌بازی کومه‌له‌ له‌ کو‌بوونه‌وه‌ گه‌وره‌کانی خه‌لک له‌ شار‌ه‌کانی بوکان، مه‌باد و سه‌قز.

پاش شه‌ری سی مانگه‌ی هاوین و پاییزی سالی ۱۳۵۸ و دوا‌به‌دوای شکستی کو‌ماری ئی‌سالمی ئیران له‌ مه‌یدانی شه‌ر له‌گه‌ل پيشمه‌رگه‌ و له‌به‌رامبه‌ر خه‌باتی جه‌ماوه‌ری خه‌لک شار و گونده‌کانی کوردستان، ده‌وله‌ت پيشنیاری گفتو‌گوی کرد له‌گه‌ل نوین‌ه‌رانی خه‌لکی کوردستان. دوکتور جه‌عفر له‌ لاین کومه‌له‌وه‌، یه‌کیک بوو له‌ ئەندامانی ده‌سته‌ی نوین‌ه‌رایه‌تییه‌ خه‌لکی کورد بو و توو‌یژ له‌ گه‌ل رژیمی کو‌ماری ئی‌سالمی ئیران. ئه‌و زور به‌وردی و ژیر‌بیژییه‌وه‌ روژی دوا‌ی یه‌که‌م کو‌بوونه‌وه‌ی ره‌سمی له‌ شاری مه‌باد، له‌ چاوپیکه‌وتنیکی ته‌له‌فیزیو‌نیدا له‌گه‌ل ته‌له‌فیزیو‌نی شاری مه‌باد چو‌نییه‌تی به‌رپوه‌چوونی و توو‌یژه‌که‌ و هه‌لو‌یستی لاینی کوردی و لاینی ده‌وله‌تی دایه‌ به‌رباس و لی‌کو‌لینه‌وه‌. ده‌قی ئەم چاوپیکه‌وتنه‌ له‌ ئارشیقی کومه‌له‌دا هه‌یه‌.

دوکتور جه‌عفر هاوکات له‌ گه‌ل کار و هه‌لسو‌ورانی سیاسی، له‌ شاری بوکان خو‌شخانه‌ی گه‌لی دامه‌رزاند و، ئه‌و نه‌خو‌شخانه‌یه‌ بوو به‌ ناوه‌ندیک بو پيشکه‌شکردنی ده‌رمان و خزمه‌ت‌گوزاریی پزشکیی به‌ خه‌لکی شار و لادئ به‌گشتی و به‌ خه‌لکانی ده‌سته‌نگ و هه‌زاربه‌تاییه‌تی.

له سهردهمیکدا که کۆماری ئیسلامی ئاماده بوو بۆ ئالوگۆر کردن و گۆرپینهوهی زیندانییهکانی کۆمهله و شۆرش لهگهڵ ئهو ئهسیرانهی خووی که لای کۆمهله بوون، له لاین کۆمهلهوه، ئهوه دوکتور جهعفر بوو که به لیهاتوویی و لیزانی خویهوه ئهم کارهیشی بهباشترین شیوه رادهپهرااند. به سهرپهرشتی د. جهعفر هیژیک له پێشمههرگهکانی کۆمهله له ناوچهی بۆکان له شوینیک وادهیان دادهنا و ئهسیرهکانیان لهگهڵ خویان دههینا؛ له لاین کۆماری ئیسلامیشهوه بهرپرسیک زیندانییه شۆرشگیرهکانیان دههینا و له بهرامبهر یهکدا دهوستان و دانه دانه ئالوگۆریان پیدهکردن. سهرهتا زیندانییهکی کۆمهله داهاته ئهمبهر و ئهسیریکی له بهرامبهر ئهوهدا ئهچوووه الی ئهوان. ههر بهم شیوه ژمارهیهکی زۆر له تیکۆشهراان له چنگ جهالدانی کۆماری ئیسلامی رزگاریان بوو و گهراوهوه ناو شۆرش. دوکتور جهعفر بیرهوهری زۆر سهرنجراکیشی لهم ئالوگۆر پیکردانان و چۆنییهتی بهرپۆهچوونی ههبوو که بهداخهوه مهودای پهیدا نهکرد تۆماریان بکات.

دوکتور جهعفر یهکیک له و ریبهرانهی کۆمهله بوو که سیاسهتهکانی، بیروبروای و، کردهوهکانی بهتهواوی تهبا بوون له گهڵ ئامانج و بهرژهوهندییهکانی کریکاران و زهمهتکیشان. ئهو تاییهتمهندییه، دوکتور جهعفر کردبوو به ئازیز و خوشهویست بۆ خهڵکی کورد، بۆ ههژاران و، ههروهها ببوووه جی هیوا و پشت و پهنا بۆ ژنانی ستهملیکراو و بۆ کریکارانی ههژار و خهڵکی بییهش.

دوکتور جهعفر ههر له سهرهتای کار و ههلسووهرانی سیاسی خویهوه بهبیبهشانی ئییران و کوردستانی سهلماند که له پیناو رزگاریی ئهواندا له هیچ فیداکاری و رهنج و تیکۆشانیک درییی ناکات.

دوکتور جهعفر سالی ۱۳۶۰ لهگهڵ مهلهکه مستهفاسولتانی پهیمانی هاوسهرییهتی بهست و بهری ئهم پیکهوهژیانه کورت و کهم ماوهیه کچیک بوو به ناوی بهیان که یادگاری ههره ئازیزی ئهو خوشهویستهیه.

دوکتور جهعفر نووسهر، گوتار بیژ، سیاسهتداریژ و تیکۆشهریکی توانا و لیهاتوو بوو. سالیکی زۆر بهرپرسی بهرپۆهبردنی رادیوی کۆمهله، گۆقاری پێشپهرو و دهزگاکانی راگهیانندی کۆمهله بوو. لهو بوارهدا دوکتور جهعفر ههولێ دها له ههمانکاتدا که راگهیانندی کۆمهله بپاریزیت له هاندان و بهلینی بی بنهما و قسهی بیناوهروک هاوکات هیوا به هیژی له بن نههاتووی بیبهشان له خهباتی

پرزگاری به خش له دلیاندا بگه شینیتته وه. ههروهه ها تیده کوشا به هیمنی و ماندوویی نه ناسانه ئه وان له گه ل تواناکانی خو یان و بهرژه وهنده چینایه تییه کانیا ن ئاشنابکات و، ئه و باوه ر و نه ریتانه شیان پی بناسینی که ده بنه ریگری خه بات و له به شهکانی دیکه ی کوردستان. پرزگار بوونیا ن

دوکتور جه عفر یه کییک بوو له هه ره ناسراوترین ریبه رانی کو مه له. به هو ی په یوه ندی له گه ل یه کییتی نیشتمانی کوردستان – که له و ی به ناوی دوکتور عه زیز ده ناسرا – ههروهه ها له گه ل ئالای رزگاری و چه ندین ریخراوی دیکه و دواتر به هو ی بالبوونه وه ی دیدار و گفتوگوکانی له گه ل رۆژنامهکانی کوردی و بیگانه و ههروهه ها رادیو بی بی سی به زمانی فارسی، ته له قیزیونهکانی فه رانسه و چه ند ولاتی دیکه ببووه سیمایه کی ئاشنا بو تیکۆشه رانی به شهکانی دیکه ی کوردستان.

دوکتور جه عفر یه که م ئه ندامی ناوه ندی کو مه له بوو که سالی ۱۳۶۱ (واته ۱۹۸۲) سه فه ری ئوروپای کرد و له گه ل ره وه ندی کورد و ههروهه ها ئیرانییهکانی ده ره وه ی وه لاتی و میدیای چه ندین وه لاتی دیدار و گفتوگو ی کرد.

دکتور جه عفر له سالی ۱۳۵۸ هه تاوی تا کو تایی ژیا نی ئه ندامی کومیتته ی ناوه ندی کو مه له بوو.

دکتور جه عفر به هه موو توانایه وه له بنیات نان و پیک هیانی حیزی کومونیستی ئیران دا بشدار بوو و ئه ندامی کومیتته ی به رپا کردنی کو نگره ی دامه زرینه ری حیزی کومونیست و یه کییک له ئه ندامانی ئه و کو نگره بوو و ههروهه ها تا کاتی مه رگی ئه ندامی ناوه ندی حیزی کومونیستی ئیران بوو

هه رگیز هه ست نه ئه کرا له کار کردن بو شو رپش ماندووه، ده تگوت شه وق و ئومید و هیز و توانای له بن نایه ت. هه میشه هه ست ده کرا به په له یه. دا ییم به په له بوو له ئه نجامدانی کاری شو رپش و خه باتدا. پی ی و ابوو ئه گه ر کاریک زوو نه کریت و جی به جی نه بیت شتییک روو ده دات.

هه ر بو یه به راستی ئه و قسانه ی به ری ز کاک سه لاحدین مو هته دی که له نووسراوه یه کدا به نیوی (گلکوی تازه ی یار) دوای مه رگی دوکتور جه عفر وه ک نامه یه ک نووسیویه تی، پر به پر وایه که ده لی:

نیگیاه ک بوو که ترووسکاییه کهی دری ده دا به شه وهزهنگ
زمانیک بوو که گری هاواری به ردهدایه جه سته ی جیهانی بیدهنگ .
قه له میک بوو که وه کوو نه شتهر کوانی ئەدرکاند، .
داگیرکه ر وچه وسینه ری به یه کسان دهترساند،
. ر چه ی بو میژووی نوئ دهشکاند

کهسایتی دوکتور جهعفر ئەوی کرد به رابه‌ریکی خوشه‌ویست. دوکتور جهعفر
ئینسانیکی رووخوش، روح سووک، دهم به‌پیکه‌نین، هوشیارو تیز، جیددی، پرکار،
ماندوویی نه‌ناس، دل‌سۆزو فیداکار بوو. به غم و په‌ژاره‌ی هه‌مووانه‌وه بوو. له
کرده‌وه و هه‌لسوکه‌وتیدا ریز و خوشه‌ویستی به‌دی ده‌کرا. ساکار و له دل نزیک بوو.
ته‌نهایه‌ک جار دیتن و چاو پیکه‌وتنی به‌س بوو تاوه‌کوو بو ههمیشه
خوشه‌ویستییه‌که‌ی له دلی ئینسان دا بنیشیت. هه‌لسوکه‌وتی دوکتور جهعفر چ له
ژیانی شه‌خسی وئاسایی و چ له ژیانی سیاسیدا گهرمی، متمانه و بر‌وای به
جه‌ماوهر و خه‌لکی ده‌وروبهر ده‌به‌خشی. ئەو متمانه و باور‌پیکردنه ده‌گه‌رایه‌وه بو
خوی و، ههر ئەوه ببوو به هوی ئەوه که خوشه‌ویست و جی متمانه‌ی هه‌مووان بیت
دوکتور جهعفر یارمه‌تیدهر و پالپشتی به‌شه جوراوجوره‌کانی نیو ته‌شکیالت بوو.
هه‌ولئ ده‌دا متمانه و دل‌گهرمی به جالاکانی هه‌موو بواره‌کانی کاری کومه‌له
به‌خشی. ژنان، لاوان، هونه‌رمه‌ندان و شاعیران و نووسهران، بو رینوینی وه‌رگرتن و
له گه‌ل پيشمه‌رگه بریندار و نه‌خوشه‌کان نیوانی . داوای ئاسانکاری پرویان تیده‌کرد
ئیجگار خوش بوو، ههرچی له ده‌ستی هاتبایه بو که‌مکردنه‌وه‌ی دهرد و ئیشی ئەوان
ده‌یکرد. به‌رانبه‌ر به‌وه‌که‌سانه‌ی که زیندانی بوون یان له مه‌یدانی شه‌ردا به‌دیل
گیرابوون، به‌ده‌ر به‌ست بوو، بو زیندان ده‌چوو له لایان دائه‌نیشته و گوئی له قسه و
باسیان ده‌گرت و بو وه‌دیها‌ت‌نی خواسته‌کانیان هه‌ولئ ده‌دا

دوکتور جهعفر ئینسانیکی کومونیسته، دوکتور جهعفر دوزمنی شه‌خسی نه‌بوو
ئه‌ترناسیونالیسته و هه‌مه‌لاینه بوو. بو رزگاریی مرؤف تیده‌کوشا و قه‌ت سنووری
خه‌باتی . جوغرافیایی نه‌یده‌توانی بیر و بوچوونی ئەو به‌رته‌سک بکاته‌وه
چینایه‌تی، جه‌ماوهری و دیموکراتیک، میلی و نه‌ته‌وايه‌تی بو ئەو وه‌ک

زهنجيرهيهكى ليك هه لپيكر او بوون. تيكوشان و فه عاليهت بو بهديهاتنى هه ر كام لهوانهى به خزمهت و كار ئاسانى بو ئهويتتر دهزانى

هاورى ئيبراييمى عهليزاده له مراسمى ئهسپهرده كردنى دكتور جهعفر دا ده لى ناسينى دكتور جهعفر هه رگيز ئهونده كافى نيهكه برونهتته پله و جيگا و شوينه تهشكيلاتيهكهى راسته دكتور جهعفر به دريژاى ژيانى سياسى و تيكوشانى تهشكيلاتى خوئ هه ميشه يهكيك له سياست داريزهران و رابه رانى تهشكيلاتى ئيمه بووه، به لام ئه مه قهت ناتوانى هه موو شه خسيهت و هه موو لايه كانى ئه و جيگا و به داخ و په ژاره يهكى زوره وه . شوينه كه هاورى جهعفر بووى به ئيمه نيشان بدا.

به داخ و پزاره ي زوره وه پوژى 7 ي مانگى خه زه لوهرى سالى 1366 ي هه تاوى به رانه ر به 29 ي ئوكتوبرى 1987 كاتيک بو ئه نجامدانى ئه ركيكى تهشكيلاتى بو ئه رووپا ئه چوو به هوئ كه مته ر خه ميبى به رپرسانى كو مه له له به غدا و سلیمانى، له نزیک شاری تکریت به رووداوى ماشين گيانى به خت كرد. شاعيرى گه وره ي كورد كاك شيركو بيكه س گوته نى

هيشتا زوو بوو . . . زوو بوو . . . زوو

واده ي ئه م كوچه كوآ هه بوو